

Міністерство освіти і науки України  
**СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ**  
**УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**  
Кафедра педагогічної та вікової психології

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ**  
**ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**  
**САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ**  
**РОБОТИ СТУДЕНТІВ**  
з дисципліни:  
**«АРТ-ТЕХНІКИ АКТИВІЗАЦІЇ ВНУТРІШНІХ РЕСУРСІВ ЛЮДИНИ»**

**Луцьк - 2018**

**Методичні матеріали для забезпечення самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисципліни:  
«Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини».**  
— Луцьк.: СНУ імені Лесі Українки, 2018. — 36 с.

Укладач: доцент кафедри педагогічної та вікової психології Вічалковська Н.К..

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології

Протокол №\_\_ від \_\_\_\_\_

**Луцьк - 2018**

Міністерство освіти і науки України  
Східноєвропейський національний  
університет імені Лесі Українки  
Кафедра педагогічної та вікової психології

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ  
ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ  
САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ  
РОБОТИ СТУДЕНТІВ  
з дисципліни:  
«АРТ-ТЕХНІКИ АКТИВІЗАЦІЇ ВНУТРІШНІХ РЕСУРСІВ ЛЮДИНИ»**

**Луцьк-2018р.**

Методичні матеріали для забезпечення самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисципліни «Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини».  
— Луцьк.: СНУ імені Лесі Українки, 2018. — 36 с.

Укладач: доцент кафедри педагогічної та вікової психології Вічалковська Н.К..

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології  
Протокол від “ \_\_\_\_\_ ” \_\_\_\_\_ 20\_\_ року № \_\_\_\_\_

Методичні матеріали містять пояснювальну записку, методичні вказівки до виконання самостійної роботи, перелік тем для самостійного вивчення та завдання до них, а також список рекомендованої літератури.

© Східноєвропейський національний  
університет імені Лесі Українки, **2018**

## ЗМІСТ

	ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
I.	МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ СРС .....	
1.1	Самостійна робота, що забезпечує підготовку до поточних аудиторних занять.....	
1.2	Пошуково-аналітична робота.....	
1.3	Наукова робота .....	
II.	ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА ЗАВДАННЯ ДО НИХ.....	
II.	МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	
III.	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	
IV.	ПІДГОТОВКА ДО КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ ТА ПІДСУМКОВОГО (СЕМЕСТРОВОГО) КОНТРОЛЮ.....	
VI.	РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	
VII.	ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ.....	

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів (далі – СРС) є складовою навчального процесу і основним засобом опанування навчального матеріалу дисципліни «Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини», в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

**Мета СРС** – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної ознаки та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

**Завдання СРС** – вивчення тем, питань, винесених на самостійне опрацювання студентами, засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих на лекціях та інших аудиторних заняттях знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та творчих робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета, забезпечення підготовки студентів до поточних аудиторних занять, контрольного заходу та підсумкового (модульного чи семестрового) контролю.

**Зміст СРС** визначається навчальною програмою, робочою програмою навчальної дисципліни «Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини», цими методичними матеріалами та методичними матеріалами (рекомендаціями, вказівками) до практичних і семінарських занять з названої дисципліни. СРС виконується згідно з методичними вказівками та у відповідності до переліку і завдань до них.

## I. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ СРС

З урахуванням змісту, цілей та завдань, що вирішуються у процесі СРС з дисципліни «Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини», вирізняються два її основних види:

I – СРС, що забезпечує підготовку до поточних аудиторних занять і вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;

II – пошуково-аналітична робота.

Види та форми СРС.	Форма контролю та звітності
<b><i>I. Підготовка до поточних аудиторних занять</i></b>	
1.1. Опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, обов'язкових та додаткових літературних джерел	1.1. Активна участь у різних видах аудиторних занять
1.2. Вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання	1.2. Перевірка правильності виконаних завдань під час консультацій та аудиторних занять
1.3. Виконання домашніх завдань, написання рефератів, підготовка доповідей	1.3. Перевірка правильності виконання завдань, написання рефератів, заслуховування доповідей
1.4. Виконання та письмове оформлення завдань, тестів	1.4. Перевірка правильності виконання завдань і тестів під час аудиторних занять та консультацій
1.5. Підготовка до колоквіумів	1.5. Участь у колоквіумах
1.6. Підготовка до семінарських, практичних занять	1.6. Активна участь у семінарських, практичних заняттях
1.7. Підготовка до контрольних заходів (контрольних робіт) та інших форм поточного контролю	1.7. Написання та перевірка контрольної роботи, тестування тощо
1.8. Підготовка до підсумкового (семестрового) контролю	1.8. Перевірка екзаменаційних робіт
1.9. Підготовка до виконання комплексної контрольної роботи (ККР)	1.9. Виконання ККР
1.10. Підготовка до виконання ректорської контрольної роботи (РКР)	1.10. Виконання РКР
<b><i>II. Пошуково-аналітична робота</i></b>	
2.1. Пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою	2.1. Доповідь за підготовленими матеріалами та їх оцінювання на аудиторних заняттях
2.2. Аналітичний розгляд наукових публікацій	2.2. Доповідь та обговорення результатів виконаної роботи під час аудиторних занять

2.3. Аналіз конкретних практичних ситуацій, підготовка до участі у ділових, кейсових іграх, виконання ситуаційних вправ і т. п.	2.3. Участь у ділових, кейсових іграх, виконання ситуаційних вправ тощо
2.4. Практикум з навчальної дисципліни з використанням комп'ютерного програмного забезпечення	2.4. Перевірка правильності виконання завдань

Для реалізації СРС у процесі вивчення навчальної дисципліни студенти виконують завдання різних типів і рівнів складності. Студенту пропонуються типи завдань, які передбачають отримання матеріального результату.

Перший рівень СРС забезпечує засвоєння предметних знань, основних понять та термінів, видів та способів діяльності, формування навичок, умінь, але не передбачає самостійного застосування набутого.

Другий рівень СРС формує певні навички та вміння самостійно застосовувати засвоєні знання для виконання певних завдань:

- виконання вправ, тестів, розв'язання правничих ситуацій за лекційними матеріалами теми;
- підготовка контрольних запитань для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу теми;
- узагальнення теоретичних матеріалів за допомогою опорно-інформаційних схем;
- підготовка письмових робіт аналітичного характеру за тематичними матеріалами (рефератів, роз'яснень, консультацій) тощо.

Третій рівень передбачає самостійний інформаційний пошук, прийняття самостійних рішень та творчий рівень застосування набутих знань, навичок, умінь:

- підготовка тез доповіді, пропозицій, роз'яснень щодо практики застосування арт-терапії тощо. Перевага надається завданням, які забезпечують алгоритмічно-дійовий та творчий рівень засвоєння знань, серед яких: завдання на вміння розв'язувати задачі; аналізувати ситуації, випадки. Факт виконання таких завдань свідчить про прагнення студентів до самореалізації та професійної рефлексії в процесі навчання.

У процесі самостійної підготовки до практичних занять студенти повинні опрацювати прослуханий лекційний матеріал, всебічно розглянути зміст питань, що виносяться на заняття, опрацювати навчальну літературу, опрацювати питання, які винесені на самостійне вивчення. Перевірку засвоєння знань студенти здійснюють за допомогою контрольних питань для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних занять, які охоплюють основні положення, що підлягають засвоєнню студентами відповідно до кожної теми дисципліни «психологія та педагогіка».

Кожна тема, яка виносить на самостійне вивчення, передбачає кілька практичних і тестових завдань.



Практичні завдання включають в себе підготовку до тематичних колоквиумів, написання рефератів та доповідей за заданими темами, задачі й тестові завдання.

Окрему увагу слід приділити засвоєнню рекомендованої основної та додаткової літератури за кожною темою.

Одним із важливих засобів у засвоєнні знань є написання рефератів. Написання реферату повинне починатись із складання продуманого змісту, який складається зі вступу, 2–3 розділів, які можуть ділитись на підрозділи. У вступі визначається мета і завдання, об'єкт і предмет дослідження, практичне і теоретичне значення теми.

В основній частині розкривається зміст досліджуваної проблеми.

Робота повинна завершуватись висновками, в яких викладаються основні результати дослідження.

Важливим засобом у засвоєнні знань студентами є вирішення ситуаційних задач, яке повинно носити творчий, аналітичний та самостійний характер з детальним обґрунтуванням рішень.

### **1.1. Самостійна робота, що забезпечує підготовку до поточних аудиторних занять**

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення конкретної навчальної дисципліни, а саме: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, практикумами, методичними вказівками тощо.

Зміст СРС з конкретної дисципліни може складатися з таких видів:

- уважне слухання і конспектування лекцій;
- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних);
- виконання практичних завдань протягом семестру;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно з навчально-тематичним планом, оформлення звіту про самостійну роботу;
- реферування, анотування рекомендованої літератури;
- формулювання висновків і підсумків;
- відповіді на запитання і самостійне формулювання запитань до навчальної теми;
- заповнення таблиць, креслення структурно-логічних схем;
- складання термінологічних словників;
- підготовка до усіх видів контролю, в тому числі до модульних і комплексних, ректорських контрольних робіт;
- інші види діяльності, що ініціюються університетом, факультетом, кафедрою й органами студентського самоврядування.

Нормами витрат часу для самостійної роботи студентів представлено в таблиці 1.

## Норми часу на СРС

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		Форми контролю	
		д.ф.н.	з.ф.н.	д.ф.н.	з.ф.н.
1.	Опрацювання лекційного матеріалу	5	-	Бесіда, розповідь студента, роз'яснення, контрольна робота, тематичне тестування	Контрольна робота
2.	Підготовка до семінарських занять	10			
3.	Підготовка до лабораторних занять	5			
4.	Підготовка до модульних контрольних робіт	10	-		
5.	Підготовка і написання рефератів	18	-		
6.	Виконання контрольних робіт	4	30		
7.	Опрацювання тем ЗМ-1	4	31		
8.	Опрацювання тем ЗМ-2	4	31		
5.	Опрацювання питань, які не викладаються на лекціях.	12	-		
<b>Разом за семестр:</b>		72	92		

**Опрацювання лекційного матеріалу.** Важливу роль у СРС відіграють лекції. Вони слугують тим підґрунтям та інструментом, що спрямовують студентів до найраціональнішого вивчення навчальної дисципліни, дають йому знання в обсязі, необхідному для подальшого поглибленого вивчення навчальної дисципліни, роз'яснюють найскладніші поняття та положення навчальної дисципліни. Плідна робота студентів на лекціях є запорукою подальшого успішного оволодіння тим необхідним масивом знань, що сприятиме формуванню із студента фахівця з необхідним рівнем знань та навичок. На початку лекції, як правило, викладач оголошує її тему, план проведення та необхідну навчальну літературу і нормативно-правові джерела на наукову і спеціальну літературу він також посилається у ході лекції. Тому студенти повинні уважно слухати викладача, аналізувати отримувану інформацію, а також конспектувати найважливіші та необхідні масиви інформації. Наприкінці лекції можна поставити викладачеві запитання, отримати роз'яснення незрозумілих положень. Належне ведення конспекту

забезпечить збереження необхідної інформації, яку у будь-який час можна буде проаналізувати.

**Робота над конспектами лекцій, планами практичних занять.** При підготовці до практичних занять студент уважно читає складений ним конспект лекції та аналізує повторно отримувану інформацію, звіряє наявність викладеного на лекції та законспектованого ним матеріалу із планом практичного заняття, що знаходиться у навчально-методичному комплексі та методичних матеріалах для практичних занять із обраної дисципліни. При відсутності у конспекті матеріалу з окремих питань лекції, неповне розкриття того чи іншого питання або винесення їх на самостійне опрацювання чи написання реферату, доповіді зобов'язує студента звернутися до рекомендованих підручників, навчальних посібників і нормативно-правових актів.

**Вивчення навчального матеріалу з підручників, навчальних посібників, опрацювання матеріалу за періоджерелами, науковою і спеціальною літературою.**

**Читання.** В залежності від характеру матеріалу, що потрібно опрацювати під час СРС, застосовують різні прийоми читання. *Ознайомче читання* дозволяє отримати про книгу чи статтю загальну уяву. Спочатку вивчають титульну сторінку, анотацію, передмову. Після з'ясування сумарних даних про видання знайомляться зі змістом (переліком розділів). Встановлюється коло питань, які розглянуті автором. Далі гортаються сторінки, читаються вибіркові місця, щоб «схопити» сутність матеріалу, решта швидко переглядається. Подумки треба поновити сутність книги. Після ознайомчого читання студент повинен вміти коротко переповісти зміст оглянутого видання.

*Вивчаюче* читання має на меті детальне засвоєння матеріалу з книги чи статті. Воно відбувається після ознайомчого етапу і триває певний час. Вивчаюче читання потребує зосередженості, повернень до опрацьованого, заглиблення у проблему, що викладена, самоперевірок. Необхідно робити записи, витяги, конспект. Завдання вивчаючого питання – ґрунтовне сприйняття матеріалу і можливість його добре запам'ятати.

За характером читання може бути суцільним та вибіркоvim. При *суцільному* читається весь текст, не робиться ніяких пропусків. При *вибірковому* – читаються певні фрагменти тексту.

Багато авторів пишуть таким чином, що зрозуміти їх не є надважким завданням для студентів. Але велика частина матеріалів, з якими майбутній документознавець зустрінеться під час СРС, містить певні місця, що потребують пояснень. Це застарілі терміни, слова, що вийшли з ужитку, імена історичних осіб, географічні назви тощо. В цих випадках для подолання труднощів розуміння студент може звернутись до довідникових видань. Переважно довідники мають форму словників, тобто побудовані за абеткою. При користуванні ними треба пам'ятати відмінність української та російської абетки, сучасної та колишньої орфографії. Словники поділяються на загальні та спеціальні. Загальні, в свою чергу, можуть бути «енциклопедичними» та

«тлумачними». Різниця полягає в тому, що в перші включають іншомовні слова, імена, географічні назви. Другі дають пояснення лексиці певної мови і деяким словам з інших мов, які міцно увійшли у цю мову.

**Записи під час читання.** При опрацюванні матеріалу для СРС потрібно вести записи, інакше малознайомий матеріал швидко забувається. Такі записи можна робити на полях книги чи статті (якщо це видання з вашої особистої бібліотеки), на окремих аркушах, у зошиті, на картках. На полях роблять помітки олівцем. Визначають найбільш важливі місця, доповнюють своїми знаннями чи міркуваннями викладене, позначають твердження, що викликали схвали або були не зрозумілі. У разі необхідності такі помітки можна стерти. На окремих аркушах роблять записи для тематичних підборок матеріалу, який потім треба систематизувати. У зошитах опрацьовують великі за обсягом роботи. Картки використовують у разі подальшої компоновки обробленого матеріалу у вигляді картотеки. Записи повинні містити повні вихідні дані про видання. При цитуванні ставлять лапки, у місцях пропуску слів автора – крапки. Обов'язково нотується сторінка видання, рекомендується розділ та параграф. Записи слід починати після ознайомчого читання. Включати в них потрібно найбільш суттєві для видання положення, цифрові дані, основні факти чи гіпотези, нові висновки тощо. Завдання таких записів – швидко відновлювати уявлення про зміст роботи, з вичерпною повнотою пам'ятати та вміти розповісти про окремі, важливі частини тексту.

**Конспектування.** Воно дає можливість повністю засвоїти самостійно опрацьований матеріал. Застосування конспектування свідчить про значущість певних відомостей у даній СРС. Зміст конспекту повинен дозволити студенту:

- 1) чітко формулювати тематику вивченого;
- 2) робити план засвоєного матеріалу та логічно членувати на частини створений текст;
- 3) розуміти місце самостійно опрацьованого матеріалу у контексті відповідних предмету та галузі знання;
- 4) виділяти у вивченому головне;
- 5) вміти наводити приклади для ілюстрації опрацьованого;
- 6) пов'язувати в систему знання, що були та здобуті самостійно;
- 7) уявляти, як використати самостійно здобуті знання на практиці.

У конспект вносяться тільки найбільш важливі відомості з матеріалу, який вивчається самостійно. Кожний запис потрібно попередньо продумати. Писати слід чітко, швидко, використовувати зрозумілі скорочення слів та умовні позначки. У записах роблять інтервали, залишають береги на кожному аркуші, щоб можна було вносити доповнення, уточнення, виправлення, власні коментарі. Кожну нову думку починають з абзацу. Виділяють назви розділів, визначення, схеми, формули, важкі та найбільш значні місця. Конспект є ефективним якщо міцно закріплює у пам'яті самостійно отриману інформацію.

**Складання плану.** План – це сукупність основних думок, назв елементів тексту у формі питання чи твердження. Самостійне складання плану сприяє глибокому аналізу тексту: розумінню структури, виділенню основних

положень, визначенню головного, відволіканню від менш змістовного, логічному членуванню матеріалу на частини, групуванню власних думок щодо опрацьованого матеріалу.

**Формулювання тез.** Тези – це коротко сформульовані основні положення тексту, стисле викладення головних його ідей, які увібрали в себе сутність переробленого самостійно матеріалу. Їх записують у вигляді цитат із тексту або своїми словами. У тезах внаслідок їх лаконічності відсутні приклади, що доводять певні факти. Однак тези втрачуть свій сенс якщо студент не в змозі буди навести ці приклади по пам'яті. Вміння складати тези є свідомством високого рівня підготовки студента та його СРС.

Сприйняття нового матеріалу повинне супроводжуватися його розумінням, яке забезпечує повноту та глибину засвоєної студентом інформації. Зрозуміти – це повністю осягати зміст та форму самостійно вивченого явища чи предмета дійсності, його історичний розвиток та новизну, спрямованість, теоретичну та практичну значущість опрацьованого матеріалу у співвідношенні зі знаннями, отриманими раніше. Головним показником розуміння матеріалу, вивченого самостійно, є вміння правильно використовувати його у нових умовах.

**Практичні заняття, колоквиуми.** Мета практичних занять полягає у закріпленні і поглибленні набутих теоретичних знань студентів, опануванні навичками їх застосування при вирішенні конкретних процесуальних ситуативних питань, контролі за засвоєнням матеріалу, стимулюванні самостійної роботи щодо засвоєння основних положень та вивчення специфіки галузі права.

Основою для підготовки до практичних занять є методичні матеріали з дисципліни. Тематичним планом передбачено проведення практичних занять з основних тем дисципліни. На практичних заняттях використовуються різні форми та методи контролю знань студентів: усне опитування, дискусія, реферативні повідомлення та їх обговорення, вирішення практичних завдань, тестовий контроль.

Практичні заняття можуть проходити в різних формах: співбесіда, доповідь, реферативна доповідь, дискусія, колоквиум, рольові, кейсові ігри, складання процесуальних документів та ін.

Продуктивними і раціональними формами заняття є співбесіда та дискусія. Вони дають можливість обговорити питання з багатьох сторін і залучити до обговорення максимальну кількість студентів, допомагають розвивати мислення та мову, сприяють засвоєнню матеріалу.

Студент, беручи участь у практичному занятті, семінарі, при обговоренні того чи іншого питання повинен:

- чітко формулювати основні теоретичні положення;
- обґрунтовувати і доводити свої міркування і твердження;
- давати повну і стислу відповідь на поставлене запитання;
- доповнювати доповідача тощо.

У процесі самостійної підготовки до практичних занять студенти повинні всебічно розглянути і усвідомити зміст питань, що виносяться на заняття, опрацювати необхідну літературу (підручники, навчальні посібники, наукову та спеціальну літературу). Перевірку засвоєння своїх знань студенти здійснюють за допомогою питань для самоконтролю.

Кращій підготовці до практичних занять сприятиме використання різних технічних засобів та технологій (комп'ютер, відеотехніка, мережа Internet, інформаційні банки даних). Найзручніше у навчальному процесі використовують комп'ютер, він допомагає здійснювати пошук і систематизацію необхідної інформації, мінімізує витрати часу на такі дії, оптимізує самостійну роботу студентів, надає доробкам студентів закінченого і естетичного вигляду.

#### ***Загальні вимоги до учасників семінарського заняття:***

- обов'язково прочитати текст першоджерела та рекомендовану додаткову літературу;
- підготуватися до виступу з кожного питання плану семінару;
- підготувати відповіді на запитання, наведені під кожним із пунктів плану заняття;
- рекомендовано виступати не з місця, а перед усією аудиторією;
- викладати думки своїми словами, а не завченими фразами, формулюваннями;
- будувати виступ згідно з планом, користуючись конспектом лише в разі цитування першоджерел;
- враховувати, що кожен виступ має складатися з трьох частин: вступу, основної частини і висновку;
- вільно триматися перед аудиторією, грамотно і переконливо говорити;
- кожен студент бере участь в обговоренні всіх питань семінару;
- після відповіді товариша вміти прокоментувати основне положення проблеми, задати йому додаткове запитання;
- формулювання своєї позиції розпочинати словами „я стверджую, що...“, „я вважаю, що...“, „моя позиція з цього питання така...“;
- для підтвердження або ж спростування тієї чи іншої тези наводити аргументи (цитати з тексту першоджерела, або думки, істинність яких обґрунтована).

***Тести.*** Особливим способом контролю знань студентів є тестове опитування. Особливість роботи при підготовці до тестового контролю полягає у тому, що позитивне виконання тестових завдань потребує точних знань, доброї пам'яті, а у певних випадках – розвитку інтуїтивного мислення, оскільки під час тестування заборонено користуватися будь-якими джерелами.

Тестове завдання складається з одного питання і декількох відповідей, серед яких одна чи кілька правильних. Студент повинен вказати на правильні відповіді. У кінці заняття викладач робить висновок щодо рівня підготовки студентів до заняття, відзначає позитивні і негативні сторони відповідей, аналізує їх та ставить завдання на наступне заняття.

**Самостійне вивчення визначених тем дисципліни.** СРС включає також самостійне поглиблене вивчення за визначеним переліком тем дисципліни, з яких не проводяться практичні заняття. Студенти в процесі такої роботи користуються підручниками, навчальними посібниками, монографіями, науковими статтями. Відповіді на поставлені питання теми повинні бути розширеними, обґрунтованими з посиланням на науково-теоретичні джерела. Перевірка результатів такої СРС (у вигляді письмової роботи чи реферату) здійснюється під час проведення запланованої індивідуально-консультативної роботи викладача зі студентами за графіком роботи кафедри чи індивідуальним графіком, узгодженим між викладачем та студентом, та під час окремих аудиторних занять. Під час перевірки результатів СРС оцінюється як письмовий результат СРС, так і усна доповідь студента з визначеної теми. Результатом перевірки повинне стати нарахування відповідної кількості балів відповідно до визначених критеріїв оцінювання.

**Підготовка до модульного контролю та інших форм поточного контролю** здійснюється студентами шляхом написання контрольних робіт, виконання тестових завдань, вивчення матеріалу за переліком питань.

## 1.2. Пошуково–аналітична робота

**Пошуково-аналітична робота** є складовою СРС і полягає у проведенні самостійного пошуку джерел науково-теоретичного і практичного характеру з тем дисципліни «психологія та педагогіка», що дозволяє глибше і детальніше опанувати всі питання, визначені тематичним планом.

**Пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою. Робота із каталогами бібліотек.** Для належної підготовки фахівця-правознавця вивчення тієї чи іншої правової дисципліни тільки за допомогою конспекту лекцій та навчальних посібників, підручників є недостатнім. Тому студентам вкрай необхідно опрацювати першоджерела, наукову і спеціальну літературу. Її перелік, як правило, наводиться у навчально-методичному комплексі навчальної дисципліни.

Для отримання необхідної літератури студент зобов'язаний розпочати її пошук у бібліотеці. Якщо у методичному комплексі наводиться список додаткової літератури з усіма необхідними реквізитами (автор, назва джерела, місце та рік видання), то необхідно звернутися до алфавітного каталогу бібліотеки та знайти у ньому картку із необхідним джерелом і бібліотечним шифром. Якщо ж студент проводить наукове дослідження обраної правової проблеми, готує наукову доповідь, виступ на конференцію і йому не відомі реквізити джерела або саме джерело, то необхідно звернутися до систематичного бібліотечного каталогу. В цьому випадку завдання студента зводиться до пошуку необхідної галузі (підгалузі) права і в її межах знайти картку з необхідним джерелом та бібліотечним шифром. В інформаційно-бібліотечному комплексі СНУ зручною для користування є система комп'ютерних каталогів.

В подальшому студент повинен оформити за встановленим зразком бібліотечне замовлення на літературу (внести шифр знайденого джерела та усі необхідні реквізити).

**Робота із комп'ютерними інформаційними системами.** Великий обсяг необхідної навчально-методичної та наукової інформації містить у собі мережа Internet, яка може бути використана студентами у підготовці до занять, написанні доповідей, рефератів, курсових робіт та ін.

Активне і раціональне використання засобів технічного забезпечення і новітніх технологій сприятиме ефективній підготовці до навчальних занять, розширенню і поглибленню знань.

## **II. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ТА ЗАВДАННЯ ДО НИХ**

### **Змістовий модуль 1.**

### **АРТ-ТЕХНІКИ АКТИВІЗАЦІЇ ВНУТРІШНІХ РЕСУРСІВ ЛЮДИНИ ЯК ДИСЦИПЛІНА.**

#### **□ ТЕМА №1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АРТ-ТЕРАПІЇ**

##### ***План***

1. Основні поняття арт-терапії.
2. Корекційні можливості арт-терапії.
3. Форми арт-терапії.
4. Значення символів та образів в арт-терапії.
5. Організація арт-терапевтичної діяльності.
6. Оснащення арт-терапевтичного кабінету.
7. Способи реєстрації та оцінки арт-терапевтичної роботи.
8. Структура арт-терапевтичних корекційно-розвиваючих занять.

**Вивчити основні поняття:** Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини, основна техніка арт-терапії, механізм психокорекційного впливу, пасивна форма арт-терапії, активна форма арт-терапії, змішана форма арт-терапії, основні концепції арт-терапевтичного процесу, структурні характеристики психотерапії відносин, функціональні характеристики психотерапії відносин.



## *Тестові завдання*

1. Поняття арт-терапії було введено:

- А) Маргарет Наумбург;
- Б) Едіт Крамер;
- В) Адріаном Хіллом;
- Г) Ханною Яксою Квятковскою.

2. Основною технікою арт-терапевтичного впливу є техніка:

- А) сновидінь;
- Б) активної уяви;
- В) малювання;
- Г) відпрацювання почуттів.

3. Основними напрямками в арт-терапії є:

- А) гештальторієнтована;
- Б) поведінково орієнтована;
- В) динамічно орієнтована;
- Г) когнітивно орієнтована.

4. Основна мета арт-терапії:

- А) акцентування уваги клієнта на відчуттях і почуттях;
- Б) вивільнення позитивних та негативних почуттів клієнта;
- В) гармонізація внутрішнього стану клієнта.

5. Форма при якій клієнт використовує наявні твори мистецтва для створення своїх продуктів творчості:

- А) активна;
- Б) пасивна;
- В) групова;
- Г) змішана.

6. Системні зміни, що відбуваються на різних етапах арт-терапевтичного процесу можна розглядати на таких рівнях:

- А) соціальному;
- Б) внутрішньо особистісному;
- В) когнітивному;
- Г) міжособистісному;
- Д) поведінковому.

7. Найбільш ранньою формою спеціалізованого приміщення для художніх занять є:

- А) кабінет-студія;

- Б) кабінет для індивідуальної роботи;
- В) кабінет для групової інтерактивної роботи.

8. Спілкування арт-терапевта та клієнта відбувається в

- А) «робочій зоні»;
- Б) «комунікативній зоні»;
- В) «чистій зоні».

9. Ефективність арт-терапії визначається:

- А) самим арт-терапевтом;
- Б) спільно з асистентом;
- В) спільно з групою;
- Г) оточенням клієнта.

10. Групову арт-терапію арт-терапевт проводить:

- А) не маючи досвіду групової психокорекційної роботи;
- Б) за наявності досвіду групової психокорекційної роботи;
- В) за наявності досвіду індивідуальної психокорекційної роботи.

### *✍ Контрольні питання*

*для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних та лабораторних занять*

1. Охарактеризуйте арт-терапію як вид надання психологічної допомоги особистості.
2. Який внесок у розвиток арт-терапії внесли Маргарет Наумбург, Едіт Крамер, Ханна Якса Квятковська, Шон МакНифор, Андріан Хілл?
3. Визначте основну мету та завдання арт-терапії.
4. Якими є корекційні можливості арт-терапії?
5. Охарактеризуйте форми арт-терапії.
6. Назвіть основні концепції арт-терапевтичного процесу.
7. З чим пов'язані структурні характеристики психотерапії відносин?
8. Що відноситься до функціональних характеристик психотерапії відносин?
9. Охарактеризуйте основні етапи арт-терапевтичного процесу.

### *✍ Завдання для самостійного опрацювання*

1. Розгляньте особливості організації арт-терапевтичної діяльності.
2. Проаналізуйте особливості оснащення арт-терапевтичного кабінету.
3. Розгляньте способи реєстрації та оцінки арт-терапевтичної роботи.
4. Опрацюйте структуру арт-терапевтичних корекційно-розвиваючих занять.

*📖 Рекомендована література: 3, 5.*

## □ ТЕМА №2 ІЗОТЕРАПІЯ ЯК ВИД АРТ-ТЕРАПІЇ

### *План*

1. Загальні уявлення про ізотерапію.
2. Психологічний вплив художніх матеріалів.
3. Значення кольору в ізотерапії. Психологія кольору. Символічне значення кольорів
4. Особливості сприйняття продуктів творчості клієнтів в ізотерапії.
5. Метод «Мандала».
6. Арт-терапевтичні техніки в роботі тренера (малюнок, колаж, маски, ліпка, скульптура).

**Вивчити основні поняття:** ізотерапія, художні матеріали, колір в ізотерапії, ахроматичні та хроматичні кольори, «Мандала», Джоан Келлог.

### *Тестові завдання*

1. В проективному малюванні використовуються наступні методики (класифікація С. Кратохвіла):
  - А) вільне малювання;
  - Б) комунікативне малювання;
  - В) спільне малювання;
  - Г) доповнювальне малювання.
2. Способи роботи з готовими малюнками:
  - А) демонстрація всіх малюнків одночасно;
  - Б) розбір кожного малюнку окремо;
  - В) демонстрація кожного малюнку по черзі;
  - Г) розбір всіх малюнків по черзі.
3. Матеріали, що використовуються в процесі арт-терапії можна розділити на групи:
  - А) безформенні матеріали;
  - Б) ручні матеріали;
  - В) матеріали, що мають певну форму;
  - Г) предмети, що мають певну форму, які можна використовувати в якості матеріалів;
  - Д) зображувальні матеріали.
4. Для зниження тривоги з приводу надмірного привчання до чистоти застосовують:

- А) акварель і пастель;
- Б) воскові крейди;
- В) «пальчикові фарби»;
- Г) фломастери;
- Д) прості та кольорові олівці.

5. Для вираження текучості та динаміки душевних процесів застосовують:

- А) акварель і пастель;
- Б) воскові крейди;
- В) «пальчикові фарби»;
- Г) фломастери;
- Д) прості та кольорові олівці.

6. Клієнт боїться більш глибокого вираження власних переживань та відчуттів у тому випадку, коли використовує у арт-терапевтичному процесі:

- А) акварель і пастель;
- Б) воскові крейди;
- В) «пальчикові фарби»;
- Г) фломастери;
- Д) прості та кольорові олівці.

7. Можна допустити про якісь перепони емоційного вираження клієнта при використанні:

- А) акварелі і пастелі;
- Б) воскових крейд;
- В) фломастерів;
- Г) простого олівця;
- Д) кольорових олівців.

8. Поняття мандали в зарубіжну психологію було внесено:

- А) Адріаном Хіллом;
- Б) Маргарет Наумбург;
- В) Карлом Юнгом;
- Г) Мелни Кляйн.

9. Кольором чистої свідомості, джерелом гармонії і романтики, життєвих імпульсів, веселощів є:

- А) голубий колір;
- Б) зелений колір;
- В) синій колір;
- Г) фіолетовий колір.

10. Клієнти, що бояться непередбачуваної сторони безсвідомого найкраще виражають себе в формі та кольорі за допомогою:

- А) акварелі і пастелі;
- Б) воскових крейд;
- В) «пальчикових фарб»;
- Г) фломастерів;
- Д) кольорових олівців.

*✍ Контрольні питання  
для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних  
та лабораторних занять*

1. Яка історія розвитку методу «Мандала»?
2. В чому особливості діагностики та корекції методом «Мандала»?
3. Які стадії розвитку мандал?
4. Яке значення має колір при проведенні методу «Мандала»?
5. В чому суть символів при використанні методу «Мандала»?

*✍ Завдання для самостійного опрацювання*

1. Розгляньте діагностико-корекційний метод «Мандала».
2. Розгляньте арт-терапевтичні техніки в роботі тренера (малюнок, колаж, маски, ліпка, скульптура).

*📖 Рекомендована література: 3, 4, 5.*

□ **ТЕМА №3 КАЗКОТЕРАПІЯ**

*План*

1. Поняття казкотерапії.
2. Схема психологічного аналізу казок.
3. Етапи казкотерапії.
4. Можливості роботи з казками. Форми і методи роботи з казками. Дослідження та прийоми складання казок.
5. Методи реєстрації.
6. Схема розвитку сюжету повної фантастичної пригодницької казки.
7. Казкова імідж-терапія. Особливості роботи казкотерапії з дітьми.
8. Використання арт-терапевтичних технік в практиці казко терапії.

*Вивчити основні поняття:* казко терапія, авторська казка, народна казка, діагностика в казкотерапії, дослідження казок.

## *Тестові завдання*

1. Основні прийоми роботи з казкою:

- А) аналіз;
- Б) розповідання;
- В) переписування;
- Г) постановка казок з допомогою ляльок;
- Д) складання казок.

2. Принципами психологічного аналізу казок є:

- А) безумовного прийняття внутрішнього світу клієнта;
- Б) бзоцінкового ставлення;
- В) об'єктивності;
- Г) результативності;
- Д) активності.

3. Ключовими характеристиками казки є:

- А) енегоінформаційне поле;
- Б) основна тема;
- В) сюжет;
- Г) лінія головного героя;
- Д) символічне поле.

4. Особлива енергія казки, яка залишає у слухача певні відчуття, почуття, думки і враження є:

- А) енергоінформаційне поле;
- Б) основна тема;
- В) сюжет;
- Г) лінія головного героя;
- Д) символічне поле.

5. Ідея, що пронизує весь сюжет казки, відображаючи актуальні життєві цінності, потреби, найбільш значиме на даний момент є

- А) енергоінформаційним полем;
- Б) основною темою;
- В) сюжетом;
- Г) лінією головного героя;
- Д) символічним полем.

6. Актуальне самовідчуття і прагнення автора:

- А) енергоінформаційне поле;
- Б) основна тема;
- В) сюжет;

- Г) лінія головного героя;
- Д) символічне поле.

7. Інформація про внутрішній світ клієнта, що зашифрована в образах та символах це:

- А) енергоінформаційне поле;
- Б) основна тема;
- В) сюжет;
- Г) лінія головного героя;
- Д) символічне поле.

8. При роботі з сюжетом казки звертається увага на наступні моменти:

- А) оригінальність сюжету;
- Б) поведінку героїв;
- В) жанрову форму;
- Г) послідовність казкових подій;
- Д) кінець казки.

9. Основна тема казки може бути представлена на рівнях:

- А) ціннісному та ментальному;
- Б) уявному та фантастичному;
- В) емоційному та вітальному;
- Г) реалістичному та подієвому.

10. Розуміння, ступінь осмислення автором подій, що покладено в основу сюжету казки є рівнем:

- А) ціннісним;
- Б) ментальним;
- В) емоційним;
- Г) вітальним.

11. Проявлені в казці загальні життєві цінності це рівень:

- А) ціннісний;
- Б) ментальний;
- В) емоційний;
- Г) вітальний.

12. Якість чуттєво-змістового переживання основної теми представлено на рівні:

- А) ціннісному;
- Б) ментальному;
- В) емоційному;
- Г) вітальному.

13. Ступінь задоволеності автора у зв'язку з актуалізацією основної теми казки представлено на рівні:

- А) ціннісному;
- Б) ментальному;
- В) емоційному;
- Г) вігальному.

14. Головний герой казки – це образ автора:

- А) реальний;
- Б) уявний;
- В) ідеальний;
- Г) фантастичний.

15. За вчинками героя і характеру впливу на нього інших персонажів визначаються:

- А) мотиви вчинків головного героя;
- Б) стосунки з оточуючим світом;
- В) ставлення до себе;
- Г) образ цілей.

*✍ Контрольні питання  
для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних  
та лабораторних занять*

1. Які форми і методи роботи з казками застосовуються у казкотерапії?
2. В чому особливості аналізу казок з дітьми, з підлітками та дорослими?
3. Яка схема розвитку сюжету повної фантастичної пригодницької казки?
4. В чому особливість дослідження, вирішення казкових задач?
5. Які особливості розповідання казок одній людині нової або відомої казки від 3 особи та групової розповіді казок?
6. В чому суть переписування або дописування казок?
7. Які можливості використання ляльок у казкотерапії?

*✍ Завдання для самостійного опрацювання*

1. Розгляньте форми і методи роботи з казками, дослідження та прийоми складання казок.
2. Проаналізуйте особливості використання казкової імідж-терапії, особливості роботи казкотерапії з дітьми.
3. ВРозгляньте використання арт-терапевтичних технік в практиці казко терапії.





*Рекомендована література: 3.*

**Змістовий модуль 2.**

**ВИДИ АРТ-ТЕРАПІЇ.**

□ □ **ТЕМА №4 ПІСКОВА ТЕРАПІЯ**

*План*

1. Історія і сучасні тенденції піскової терапії.
2. Роль психолога в пісковій терапії.
3. Організація кабінету піскової терапії.
4. Процес піскової терапії.
5. Ведення документації з піскової терапії.
6. Ключові характеристики піскових картин.

***Вивчити основні поняття:*** піскова терапія, піскові картини, символічне поле, ключові характеристики піскових картин.

*Тестові завдання*

1. Ідея використання піску в грі з хворими і психічно неблагополучними дітьми вперше було реалізовано:  
А) Меріон Чейз;  
Б) Маргарет Ловенфельд;  
В) Труді Шуп;  
Г) Дорою Кальфф.
2. Юнганіанівську пісочницю в 1950-их роках почала розробляти:  
А) Меріон Чейз;  
Б) Маргарет Ловенфельд;  
В) Труді Шуп;  
Г) Дора Кальфф.
3. Дора Кальфф в основу свого підходу до піскової терапії поклала теорію:  
А) З. Фрейда;  
Б) А. Адлера;  
В) К.Г. Юнга;  
Г) Е. Берна.
4. Піскову терапію неможна застосовувати тоді, коли:  
А) клієнт сильно опирається пісковій терапії;  
Б) не хоче спілкуватися;  
В) рівень довіри між психологом та клієнтом є недостатньо високим;  
Г) клієнт є надмірно збудливим.

5. Об'єкт є тим, чим називає його клієнт визначається на наступному рівні аналізу пісочниці:

- А) першому;
- Б) другому;
- В) третьому;
- Г) четвертому.

6. Функціональне значення предмету визначається на наступному рівні аналізу пісочниці:

- А) першому;
- Б) другому;
- В) третьому;
- Г) четвертому.

7. Символічне значення об'єкту визначається на наступному рівні аналізу пісочниці:

- А) першому;
- Б) другому;
- В) третьому;
- Г) четвертому.

8. Ключовими характеристиками піскових картин є:

- А) енергоінформаційне поле та основна ідея;
- Б) сюжет (сюжети) та конфліктний зміст;
- В) внутрішній конфлікт та ядро картини;
- Г) ресурсний зміст та символічне поле.

9. Актуальні життєві цінності, потреби, «зона найближчого розвитку» автора відносяться до наступної ключової характеристики піскової картини:

- А) енергоінформаційне поле;
- Б) основна ідея;
- В) конфліктний зміст;
- Г) ресурсний зміст;
- Д) символічне поле.

10. Інформація про внутрішній світ клієнта, що зашифрована в образах та символах є наступною ключовою характеристикою піскової картини:

- А) енергоінформаційним полем;
- Б) основною ідеєю;
- В) конфліктним змістом;
- Г) ресурсним змістом;
- Д) символічним полем.

*✍* **Контрольні питання**  
для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних та лабораторних занять

1. Яке обладнання повинно бути в кабінеті для заняття з пісочної терапії?
2. Охарактеризуйте процес пісочної терапії.
3. Представте документацію, яку веде психолог із пісочної терапії.
4. Які особливості застосування піскової терапії у груповій роботі?

*✍* **Завдання для самостійного опрацювання**

1. Розгляньте особливості застосування піскової терапії в груповій психокорекції.
2. Розгляньте особливості ведення документації з пісочної терапії.

 **Рекомендована література: 4, 6.**

 **ТЕМА №5 ФОТОТЕРАПІЯ. МУЗИКО-ТЕРАПІЯ. ТАНЦЮВАЛЬНА ТЕРАПІЯ.**

**План**

1. Поняття фототерапії. Психологічні функції фототерапії.
2. Фототерапія (слайд-терапія) з дітьми.
3. Поняття про музикотерапію. Історія виникнення музичної терапії. Механізми впливу музики на людину.
4. Застосування музичної терапії в індивідуальній та груповій роботі з клієнтами.
5. Поняття танцювальної терапії. Історія виникнення танцювальної терапії. Етапи танцювальної терапії.

**Вивчити основні поняття:** фототерапія, слайд-терапія, музична терапія, танцювальна терапія.

**Тестові завдання**

1. Американська музикотерапія має  
А) глибинну орієнтацію;  
Б) емпірико-клінічну орієнтацію;  
В) гештальторієнтований напрямок;  
Г) трансактну орієнтацію.

2. Ефективними є комбінації групової музикотерапії та:

- А) індивідуальні психотерапевтичні бесіди;
- Б) ізотерапія;
- В) казкотерапія;
- Г) маскотерапія;
- Д) глинотерапія.

3. Усвідомлення власного тіла, створення його позитивного образу, розвиток навичок спілкування, дослідження почуттів і набуття навичок групового досвіду є метою:

- А) музикотерапії;
- Б) піскової терапії;
- В) танцювальної терапії;
- Г) фототерапії.

4. Функціями танцювальної терапії є:

- А) психофізіологічна;
- Б) спілкування;
- В) внутрішньоособистісна;
- Г) соціально-психологічна;
- Д) соціокультурна.

5. Перехід танцю в терапевтичну модальність здійснено:

- А) Меріон Чейз;
- Б) Адріан Хіллом;
- В) Вільгельмом Райхом;
- Г) Труді Шуп.

#### *✍ Контрольні питання*

*для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних та лабораторних занять*

1. Які особливості поєднання методів та прийомів фототерапії при вирішенні внутрішньоособистісних проблем у дорослих клієнтів?
2. Які особливості поєднання музикотерапії та танцювальної терапії у роботі з дорослими.

#### *✍ Завдання для самостійного опрацювання*

1. Розгляньте особливості поєднання фототерапії, музикотерапії та танцювальної терапії у роботі з дорослими.

*📖 Рекомендована література: 4, 5.*

 **ТЕМА №6 ЗАСТОСУВАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ В РОБОТІ РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ.**

*План*

1. Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини в роботі з людьми похилого віку.
2. Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини в роботі з дітьми з девіантною поведінкою.
3. Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини в роботі з дітьми та підлітками в умовах школи.
4. Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини в роботі з сім'ями «групи ризику».
5. Застосування арт-методів для корекції емоційних розладів.

**Вивчити основні поняття:** Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини, музикотерапія, пісочна терапія, люди похилого віку, девіантна поведінка, сім'ї «групи ризику».

 **Контрольні питання**

*для опрацювання лекційного матеріалу і підготовки до практичних та лабораторних занять*

1. В чому особливості застосування арт-терапії в роботі з дорослими?
2. В чому особливості застосування арт-терапії в роботі з безпритульними.
3. В чому особливості застосування арт-терапії в роботі з сім'ями «групи ризику».

 **Завдання для самостійного опрацювання**

1. Розгляньте особливості застосування арт-методів для корекції емоційних розладів.

 **Рекомендована література: 4, 5.**

**ІІІ. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

Індивідуальні завдання виконуються самостійно із забезпеченням необхідних консультацій окремих питань з боку викладача.

В межах змістових модулів індивідуальна робота може передбачати:

**1. Написання реферату** (обсягом 10-12 сторінок, структурованим за планом, з використанням наведеного списку літератури).

**Реферат.** Важливим засобом у засвоєнні знань є написання рефератів та виголошення реферативної доповіді. Тематика рефератів пропонується за визначеними темами практичних занять та СРС. Мета реферативної доповіді полягає у засвоєнні студентами основних аспектів розкритої у реферативному дослідженні теми, формуванні запитань, проведенні дискусії. На практичному занятті рекомендується обговорювати не більше двох рефератів.

Вимоги до реферату: обсяг – 10-12 аркушів формату А4; структура – вступ, основна частина, висновок, список використаних джерел.

У вступі розкривається актуальність теми, визначається мета, в основній частині містяться основні положення дослідження, що розкривають тему, у висновку викладаються основні положення та пропозиції автора, що впливають із розгляду теми. Реферативна доповідь та участь в її обговоренні можуть бути предметом окремого оцінювання викладачем або враховуватись ним при оцінці інших форм контролю.

## ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

### Тема 1.

1. Значення символів та образів в арт-терапії.
2. Історичний розвиток арт-терапії.
3. Арт-терапевтичний кабінет.
4. Теоретичні моделі арт-терапії.

### Тема 2.

1. Ізотерапія.
2. Колір в ізотерапії.
3. Особливості сприйняття малюнків клієнтів в ізотерапії.
4. Колаж в арт-терапії.
5. Метод мандала.
6. Групова Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини з дітьми, підлітками та дорослими.

### Тема 3.

1. Казкотерапія як вид арт-терапії.
2. Психологічний аналіз казок.
3. Можливості роботи з казками.
4. Казкотерапія в роботі з дітьми.
5. Фантастична пригодницька казка.
6. Психодіагностика в казко терапії.
7. Метафора та притча як основа створення казки.
8. Легенди в казкотерапії.

#### **Тема 4.**

1. Історія виникнення та розвитку пісочної терапії.
2. Пісочна терапія.
3. Сімейна пісочна терапія.
4. Пісочна терапія з дітьми.

#### **Тема 5.**

1. Музикотерапія.
2. Застосування музикотерапії в індивідуальній та груповій роботі з клієнтами.
3. Танцювальна терапія.
4. Фототерапія.

#### **Тема 6.**

1. Зображувальна робота у поєднанні з поезією, музикою та звуками, з драмою, з рухами і танцями.
2. Формування груп та групова арт-терапевтична робота з дітьми і підлітками в умовах школи.
3. Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини в роботі з сім'ями «групи ризику».
4. Піскова терапія в роботі з сім'ями. Арт-терапевтичні справи в роботі з сім'єю.

### **IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

СРС оцінюється в межах комплексної оцінки знань, виходячи із видів роботи та критеріїв оцінювання з урахуванням особливостей навчальної дисципліни, обсягу годин, що відведені навчальним планом.

Система оцінювання самостійної (індивідуальної) роботи. Самостійна (індивідуальна) студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Критеріями оцінювання можуть бути:

- при усних відповідях: повнота розкриття питання, логіка викладання, культура мови, емоційність та переконаність, використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, періодичних видань тощо), аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки;

- при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність

оформлення письмової роботи, підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки та інших технічних засобів.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання враховуються такі рівні знань студентів:

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та подальшого його оцінювання враховуються такі рівні знань студентів:

*1-й рівень – низький.* Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу. Відповідь при відтворенні навчального матеріалу – елементарна, фрагментарна, зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення;

*2-й рівень – середній.* Студент володіє повним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формулювання висновків, порівняння теоретичних знань із практичними прикладами. Відтворюється основний навчальний матеріал, виконуються завдання за зразком, володіння елементарними вміннями навчальної діяльності.

*3-й рівень – достатній.* Студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Знання істотних ознак понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, самостійне застосування знань в стандартних ситуаціях, володіння розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням), вміння робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь студента повна, правильна, логічна, обґрунтована та без власних суджень. Студент здатен самостійно здійснювати основні види навчальної діяльності.

*4-й рівень – високий.* Знання глибокі, міцні, узагальнені, системні та творчо застосовуються. Навчальна діяльність має науково-дослідницький характер, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні проблемні ситуації, шукати шляхи їх вирішення, виявляти і захищати свою особисту позицію.

### **Оцінювання тестових завдань**

Студентом надані правильні відповіді на:

*0–25 % тесту – оцінка “незадовільно”;*

*26–50 % тесту – оцінка “задовільно”;*

*51–75 % тесту – оцінка “добре”;*

*76–100 % тесту – оцінка “відмінно”.*

### **Критерії оцінювання реферату:**

➤ *оцінка “відмінно”* – реферат написано самостійно, формальні вимоги до реферату виконано, проблему повністю розкрито, висновки містять наукові пропозиції. Для написання реферату студент використав не тільки підручники, а і першоджерела;



- оцінка “добре” – реферат написано самостійно, всі вимоги до реферату виконані, проблема розкрита; наявні граматичні помилки;
- оцінка “задовільно” – реферат написано самостійно, але не всіх вимог дотримано, розкриття проблеми неповне;
- оцінка “незадовільно” – реферат написано самостійно, вимог не дотримано, проблему не розкрито; реферат написано несамотійно.

### **Критерії оцінювання відповіді студента на практичному занятті**

- оцінка “відмінно” – вичерпна відповідь на питання семінарського заняття. Студент відповідає логічно, послідовно, систематично. Відповідь свідчить про глибоке знання матеріалу. Студент опанував основну й додаткову літературу з теми, рекомендованої планом семінарського заняття. Доповідає впевнено, творчо, у доповіді виявляє науковий підхід, не підглядає у конспект, доцільно використовує терміни, правильно пояснюючи їх. Правильно відповідає на більшість питань викладача та учасників семінарського заняття;
- оцінка “добре” – студент виявляє досить повні знання матеріалу, не припускається у своїй відповіді суттєвих неточностей, засвоїв основну літературу, рекомендовану планом. Дає відповіді на питання викладача та учасників семінарського заняття. Доволі часто під час відповіді користується конспектом;
- оцінка “задовільно” – студент виявляє знання матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і роботи за спеціальністю. Доповідач сильно «прикутий» до конспекту, припускається помилок. Матеріал не повно розкриває проблему. Відповідає на поставлені запитання з помилками, однак спроможний зі сторонньою допомогою виправити їх;
- оцінка “незадовільно” – студент відповідає, читаючи з конспекту, без допомоги якого у матеріалі орієнтується слабо, допускає принципові помилки. Відповідає на поставлені запитання тільки зі сторонньою допомогою. Матеріал не розкриває проблему; студент читає з конспекту, матеріал відповіді студента розкриває проблему поверхово чи фрагментарно. На запитання викладача та студентів відповісти не може.

## **КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ**

### **ПРИ СКЛАДАННІ ПМК**

У підсумку вивчення дисципліни «Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини» студент отримує відмітку «зараховано» і «не зараховано». Вкінці навчального курсу дисципліни підраховується середньозважений бал, що є результатом оцінювання роботи студента денної форми навчання за аудиторну роботу та контрольні заходи (два). Отриманий результат є підсумковою оцінкою рівня знань студента за вивчення дисципліни. Студенти заочної форми навчання під час складання заліку з дисципліни «Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини», отримують індивідуальний білет, що

складається з складається з теоретичної частини, що містить два теоретичні питання і практичної частини, що містить п'ять тестових завдання, на підготовку якого відводиться 30 хвилин. Кожне з питань оцінюється за національною шкалою. В окремих випадках, якщо виникають сумніви в оцінці знань студента або відповідь студента не достатньо повна, позбавлена логічності й визначеності, викладач може задавати додаткові (уточнюючі) питання в рамках білету. Відповіді на додаткові запитання впливають на оцінювання завдань білету.

У підсумку відповіді на білет підраховується середньозважений бал (в даному випадку середньозважений бал дорівнює середньоарифметичному), що є підсумковою оцінкою за ПМК для студентів заочної форми навчання. Підсумкова оцінка виставляється за шкалами: національною («зараховано», «не зараховано»), 100 – бальною, ECTS і фіксується у відомості та заліковій книжці студента.

### **Критерії оцінювання рівня вивчення дисципліни при ПМК наступні:**

1. – **«Зараховано»** - заслуговує студент, що виявив повне знання програмного матеріалу; засвоїв основну та додаткову літературу, виявив системний характер знань з даної дисципліни і здатний до самостійного їх поповнення, проте ним можуть бути допущені незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, наведенні прикладів; дає правильні відповіді на додаткові запитання. Може отримати відмітку «зараховано» студент, що виявив знання основного програмного матеріалу, дає поверхові, неточні відповіді на питання, на додаткові запитання, дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, припускається помилок у наведенні прикладів. Студент слабо володіє спеціальною термінологією, не зовсім розуміє значення і сутність основних категорій арт-терапії.

2. – **«Не зараховано»** - коли студент дає неправильні відповіді на всі запитання передбачені програмним матеріалом, у наведенні прикладів і не може їх виправити, не знайомий з основною літературою; не розуміє сутності основних категорій арт-терапії; не дає правильної відповіді на додатково поставлені запитання.

**Розподіл вагових коефіцієнтів оцінювання навчальної дисципліни  
«Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини»**

<b>АУДИТОРНА ТА САМОСТІЙНА РОБОТА (в т.ч. ІРС)*</b>			
<i>Модульний контроль № 1</i>		<i>Модульний контроль №2</i>	
ЗМ1 – ЗМ2 <sup>1</sup>		ЗМ3 – ЗМ4	
Практичні заняття	Контрольний захід (контроль на робота)	Практичні заняття	Контрольний захід (контроль на робота)
T1, T2, T3	T1-T3	T4, T5, T6	T4 - T6
середнєарифметичне оцінок <sup>2</sup> за національною шкалою	оцінка за національною шкалою	середнєарифметичне оцінок <sup>2</sup> за національною шкалою	оцінка за національною шкалою
k <sub>1</sub> =0,2	k <sub>2</sub> =0,3	k <sub>3</sub> =0,2	k <sub>4</sub> =0,3

**Шкала оцінювання: національна та ECTS**

Інтервал на шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
				для ПМК/заліку
4,51-5,00	90 – 100	A	Високий (творчий)	зараховано
4,01-4,50	82-89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)	
3,51-4,00	75-81	C		
3,01-3,50	69-74	D	Середній (репродуктивний)	
2-51-3,00	60-68	E		
2,00-2,50	35-59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)	не зараховано з можливістю повторного складання
0,00-1,99	0-34	F		не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

<sup>1</sup> Кількість змістових модулів та тем визначається структурою навчальної дисципліни

<sup>2</sup> Мінімальну кількість оцінок визначає викладач, виходячи з специфіки дисципліни.

## **V. ПІДГОТОВКА ДО КОНТРОЛЬНИХ ЗАХОДІВ ТА ПІДСУМКОВОГО (СЕМЕСТРОВОГО) КОНТРОЛІВ**

1. Охарактеризуйте арт-терапію як вид надання психологічної допомоги особистості.
2. Визначте основну мету та завдання арт-терапії. Охарактеризуйте основні етапи арт-терапевтичного процесу.
3. Дайте пояснення ізотерапії.
4. Психологічний вплив роботи «пальчиковими фарбами», аквареллю, восковими крейдами, фломастерами, простим олівцем на клієнта.
5. Дайте характеристику основних етапів ізотерапії. Охарактеризуйте поняття «Мандала».
6. Символічне пояснення ахроматичних та хроматичних кольорів.
7. Дайте характеристику приміщенню, де проводиться групова арт-терапевтична робота.
8. Які матеріали потрібні для групової арт-терапевтичної роботи?
9. Визначте та дайте характеристику психотерапевтичним факторам групової роботи.
10. Дайте характеристику казкотерапії як виду арт-терапії.
11. Представте схему психологічного аналізу казок.
12. Визначте можливості роботи з казками.
13. Представте історію виникнення та сучасні тенденції танцювальної терапії.
14. Розкрийте роль психолога в пісочній терапії.
15. Обладнання кабінету для заняття з пісочною терапії.
16. Охарактеризуйте процес пісочної терапії.
17. Представте документацію, яку веде психолог із пісочної терапії.
18. Представте ключові характеристики пісочних картин.
19. Розкрийте особливості зображувальної роботи в поєднанні з поезією.
20. Розкрийте особливості зображувальної роботи з музикою та звуками.
21. Розкрийте особливості зображувальної роботи в поєднанні з драмою.
22. Розкрийте особливості зображувальної роботи в поєднанні з рухом та танцем.
23. Застосування танцювальної терапії в роботі з людьми похилого віку.
24. Арт-терапевтичні методи в роботі з дітьми з девіантною поведінкою.
25. Групова та індивідуальна Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини в роботі з дітьми та підлітками в умовах школи.

## VI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

### *Базова*

1. Арт-терапия. / [Сост. и общая ред. А.И. Копытина]. — СПб.: Питер, 2001. — 320 с.
2. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Основы сказкотерапии. / Т.Д. Зинкевич-Евстигнеева — СПб.: Речь, 2006. — 176 с.
3. Киселёва М.В. Арт-терапия в практической психологии и социальной работе. / М.В. Киселёва — Речь, 2007. — 336 с.
4. Киселёва М.В. Арт-терапия в работе с детьми: Руководство для детских психологов, педагогов, врачей и специалистов, работающих с детьми. / М.В. Киселёва — СПб.: Речь, 2008. — 160 с.
5. Підлипна Л. Мистецтво терапії. / Л. Підлипна — Івано-Франківськ, 2009. — 151 с.
6. Сакович Н.А. Технология игры в песок. Игры на мосту. / Н.А. Сакович — СПб.: Речь, 2008. — 176 с.
7. Роговик Л. Психологія танцю. / Л. Роговик — Главник, 2007. — С. 304. — (Серія «Психологічний інструментарій»)
8. Терлецька Л. Психокорекція засобами малюнку. / Л. Терлецька — К.: Главник, 2007. — С. 144. — (Серія «Психологічний інструментарій»)
9. Яценко Т.С. Арт-терапевтичні технології в роботі психолога / Т.С. Яценко, І.В. Калачник, І.О. Чернуха. — К.: Марич, 2009. — 68 с. — (Серія «Психологічний інструментарій»)

### *Допоміжна*

1. Андрейчин С.Р. Система впровадження арт-методів у роботу практичного психолога / Практична психологія та соціальна робота. — № 5 за 2009. — С. 13 – 19.
2. Васина Е. Арт-альбом для семейного консультирования. Детский. / Е.Васина, А. Барыбина — СПб.: Речь, 2006. — 24 с.
3. Васина Е. Арт-альбом для семейного консультирования. Взрослый. / Е.Васина, А.Барыбина — СПб.: Речь, 2006. — 24 с.
4. Горбатова Е.А. Теория и практика психологического тренинга: Учебное пособие. / Е.А. Горбатова — СПб.: речь, 2008. — 320 с.
5. Грегг М.Ф. Тайный мир рисунка. / М.Ф. Грегг — СПб.: Деметра, 2003. — 176с.
6. Гудман Р. Обсуждение и создание детских рисунков // Практикум по арт—терапии / Под ред. А.И. Копытина. — СПб.: Питер, 2000.
7. Диагностика в арт-терапии: Метод «Мандала» / Под ред.. А.И. Копытина. — М.: Психотерапия, 2009. — 2—е узд., испр. — 144 с.
8. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Основы сказкотерапии. / Т.Д.Зинкевич-Евстигнеева — СПб.: Речь, 2006. — 176 с.

9. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Формы и методы работы со сказками. / Т.Д. Зинкевич-Евстигнеева — СПб.: Речь, 2006. — 240 с.
10. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д. Путь к волшебству. Теория и практика сказкотерапии. / Т.Д. Зинкевич-Евстигнеева — СПб.:, 1998.
11. Колошина Т.Ю. Арт-терапевтические техники в тренинге: характеристики и использование. Практическое пособие для тренера. / Т.Ю. Колошина, А.А. Трусъ. — СПб.: Речь, 2010. — 189 с.
12. Копытин А.И. Арт-терапия детей и подростков. / А.И. Копытин, Е.Е. Свистовская. \_ М.: «Когито—Центр», 2007. — 197 с.
13. Копытин А.И. Тренинг по фототерапии. / А.И. Копытин — СПб.: Речь, 2003. — 96 с.
14. Копытин А.И. Руководство по групповой арт-терапии. / А.И. Копытин — СПб.: Речь, 2003. — 320 с.
15. Оруджова Ж.А. Створення казки або казкова Арт-техніки активізації внутрішніх ресурсів людини. / Ж.А. Оруджова — К.: Марич, 2009. — 92 с. — («Психологічний інструментарій»).
16. Осипова А.А. Общая психокоррекция: Учебное пособие для студентов вузов. / А.А. Осипова — М.: ГЦ Сфера, 2002. — 512 с.
17. Практикум по арт-терапии / Под ред. А. И. Копытина. — СПб.: Питер, 2001. — 448 с.
18. Практикум по психологическим играм с детьми и подростками / Под общей ред. Битяновой М.Р.. — СПб.: Питер, 2006. — 304с.
19. Тренинг по арт-терапии / Под ред. Т.Д. Зинкевич-Евстигнеевой. — СПб.: Речь, 2006. — 176 с.
20. Тренинг по сказкотерапии / Под ред. Т.Д. Зинкевич-Евстигнеевой. — СПб.: Речь, 2007. — 176 с.
21. Фізер Л.І. Подорож до внутрішнього світу стежинкою творчості. Арт-техніки та методи творчого самовираження у корекційно-розвиваючій роботі. — Ужгород, 2012. — 101 с.

## **15. Інформаційні ресурси**

Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>  
 Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>  
 Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>

